संस्कृ.
-ग्रं.नं.९८८

स्तोत्र

पद्मनाभि-भुवनेश्वरीस्तोत्रभाष्यं

६९८/स्तो.९३९

(1)

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरवे नमः ॥ श्रीभुवनेश्वर्यै नमः ॥ ॥ कर्णस्य पूर्णविलोम
न कुंडलधरां मापीनवक्षोरुहां मुक्ताहारविभूषणां परिलसद्धम्मिल्लसन्नम
ल्लिकां ॥ लीलालालितलोचनां शशिमुखीमाबद्धकांचीस्रजं दिव्यंतीं
भुवनेश्वरीमनुदिनं वंदामहे मातरं ॥१॥ अप्यसंतानादि महोर्मिमाला कुलि
तस्य सकलेंद्रियमकर कुलकुलावगाहस्य नवरत प्रभृत भुवन महाभ्रमस्य
संसारवारांनिधेः प्रतरणाय सपोतमिव यस्य [illegible] पदामास्पदं यस्याः प्रसाद
मासाद्य चतुराननोपि सर्गादौ निखिल [illegible] निगमादिकान्य समस्ताः अंकुरपा
यकारा नीतो जननीमिव यस्य भावनो यतां । कल्पवल्लीमिवाभिमतफलदानद
क्षां रुचिरचरणसंक्रमणतः ॥ करुणपावसुधरां मशिसनाथयंतीमिवरण
मणिमय मंजीराभिस्व कल चरणाभरणमंडितां पररसनोल्लसत्किंकिणी कल ॥१॥

(1A)

काणकुंडलांगि प्रचंडदलांतावस्थितोदकबिंदुवद्देदीप्यमानानामम ठसुक्ताफ
लप्रकरहारविभूषितपीनोन्नतपयोधरां नवबंधूककुसुमसुषमातिरस्का
रधराम्लसत्स्वरूपाकपुरुषप्रतिबिंबिता चारुचामीकरकुंडलां॥ चंचच्चंद्रकला
यंतलितनहितोदेशां स्फुरन्माहात्मोल्लिमाणिक्यविराजमानां भुवनेशानीमसि
वं धस्ववर्णागमाचार्यचक्रवर्तिपश्रीधराचार्यविरचितमहास्तोत्रस्यव्याख्
यामपि चाहं बालबुद्धिबोधिनीं स्वपरकल्याण पदादिपिकां विरचयामीति॥ ॥
ऐं दिव्यावकाशावनं स्फुरितस्वितास्तिरोरविस्तारिनाहास्मकं तद्रूपं जननिस्मरामि पर
मंसन्मात्रमेवं नव॥ पत्रोदेतिपरास्ति श्रीभगवती भास्वांहितासांपदं परस्यं
नीमनुमध्यमाविहरतिस्वैरं चसावैरवरी॥१॥ ध्व।हे जननितावनवरूपं स्मरा
मि अहरहो ध्यायामि। किंभूतं तन्नवरूपं अवनं। स्फुरितासिरोरः। अवनं स्वितरीरव

(२)

शिष्टं तं त्रिगोमद्रापस्वनगपा॥ यथा यं होरिपं ऐंद्रवीनपोऽगंद्व्या कृष्ठपा पुनः किं
भूतं तत्स्वरूपं विस्तारि विस्तारोऽस्यास्तीति विस्तारि सर्वव्यापकमित्यर्थः। पुनः किं
भूतं तत्स्वरूपं नादात्मकं नादस्वरूपं॥ उच्चारणकाले नादवत्। पुनः किंभूतं तत्स्व
रूपं सन्मात्रं सत्तामात्रं सद्भावस्वरूपमिति यावत्। अपरं किंभूतं। परमं परा उ
त्कृष्टमात्मावस्थानात्। परमं। अथवा परमं सूक्ष्ममित्यर्थः॥ अपरं किंभूतं ए
कं अद्वितीयं हि विश्वे विश्वरि पत्र यस्मिन् तत्स्वरूपे पराभिधा परासंज्ञा वाणी उदे
ति उदयं प्राप्नोति। किंभूता वाणी भगवती नवनी भगोर्वज्ञान माहात्म्यर
ति धाने काशीश्रवणात्। पुनः किंभूता पराभिधा भाषा सांहि गातां पदं। हि निश्चितं
तासां प्रसिद्धानां भाषाणां लीनानां पदं स्थानं॥ ततः पराभिधा यां परं पतीमु

(2A)

मनुपश्यात्मप्यमायायाकूविहरति। ततः स्वैरं स्वेच्छया चाष्टस्थानविषयीकृता
रतिसर्वप्रसिद्धावैश्वर्यायाकू विहरति। अपंच मनोः पश्येऐंद्रव्याकूळयाच
तं स्वितत्शिरस्कृति चं प्रार्थनुकारि चा [illegible] पेतः ततः विस्तारि प्रपंच मायाक
स्यास्तीति स्वरूपं ततविस्तारि। मायावी [illegible] निः कृष्णार्थः। तदुक्तं नादमसंना
२ केवलेत्रविंदुरनुस्यानुसिद्धी मतंगनं नस्पहितमिव भाः॥ स्यानुस्यारस्ती
[illegible] तिधावरे॥ १॥ अथ वैरव्य [illegible] स्मातिशयं महिमानमनुशीलयन् जप
स्वयं नमाह॥ ॥आदिश्रांतविलासलालसतया तासां तुरीयात्मना क्रोडीकृ
स जगत्त्रयं विजयते वेदादिविद्यामयी॥ तां वा चं मयि संप्रसादयतु धा
कल्लोलकोलाहलक्रीडत्पूर्णनवर्ण नीयकविता सांम्राज्यसिद्धिप्रदां॥ २॥

3 ॥

(3)

हे मातः हे सकलेश्वरि तुरीये व्यवच्छेदेनासां पूर्वोक्तानां परापश्यंतीमध्यमावैखरील
क्षणानां वाचां मध्ये या तुरीया चतुर्थी वाक् वैखरीलक्षणा जगत्त्रये भुवनत्रित
यं क्रीडीकृत अस्ति व्याप्य विजृंभते ॥ सर्वोत्कर्षेण वर्तते ॥ कृपा कृता आदिक्षांतवि
लासलालसनया ॥ आदयः अकाराद्याः [illegible] ताः क्षकारांता ये वर्णास्तेषां यो विला
सः विलसनं तस्य या लालसता लालसनता [illegible] करणविशेषः । तया आदिक्षांतविला
सलालसनया विश्वमखिलमभिव्याप्य वर्तते इत्यर्थः । किंभूता तुरीया । वेदादि
विद्यामयी । वेदादयो या विद्यास्ताः स्वरूपं यस्याः सा तन्मया । हे जननि तां तुरीयां
वैखरीं वाचं मयि विषये सप्रसादं [illegible] प्रसादं विधाय उत्सादय । किंभूतां
वाचं । सुधाकल्लोलकोलाहलक्रीडाकर्णनवर्णनीयकविताम्राज्यसिद्धि
प्रदां । सुधा अमृतं पीयूषं तस्य ये कल्लोला लहर्यः तेषां यः कोलाहलः कलरवः त
स्य या क्रीडा खेलनं तस्याः यदाकर्णनं तद्वद्वर्णनीया या तु सा या कविता तस्याः

॥ 3 ॥

(3A)

पासात्रां स्यसिद्धिः स्वधं दविहारिणीसिद्धिः तां प्रकर्षेण ददातीति तथा तां ॥ २ ॥ अथेदा
नीं विचित्रा एवागत्य वस्य महिमानमाह ॥ ॥ कल्पादौ कमलासनोपि कर्क्कयाविद्धः
कृपाचिक्किलसां ध्यात्वा सांकुरयां चकार चतुरो वेदांश्च विधाश्चता ॥ ॥ तस्मात्कल्प
लिने प्रसीद सरस्वते स्वार स्वतं देहि मेपस्या मोद मुहिरमयंति पुल्लकैः तर्गतादेव
ता ॥ ॥ ३ ॥ हे मातः जननि किं ठेतिस से कल्पादौ सृष्टेरादौ कमलासनो ब्रह्मा
सां ध्यात्वा चतुरानना वेदान्पुनश्च ता विधाश्च तुर्द्दश अंकुरयां चकार । प्रक
टीकृतवान् । किं भूतः कमलासनः अपि निश्चयेन कृपाचिक्कल याविद्धः भूतः ॥
पुनः किं भूतः अथवा चतुरः इति ब्रह्मणो विशेषणं हे मातः तत्कारणात् प्रसीद प्रस
२ दकुरु । मे मह्यं सरस्वती सारस्वतं देहि । सरस्वत्या भव सरस्वतं । सर्वोहं होपिवि
भाषायां एकवचनं इति । एते वर्णैः सहितं सारस्वतैरिति यावत् । अथवा सारस्वमि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(5)

४॥

ति प्रांजलं केवलं वाङ्मयमेव। ऐंकाररूपमिदं र्पः। हे ललिते एनं महिमानं वाङ्मयरूपं
मनुं मपि प्रसादयेति प्रार्थना। अपरं हे विश्वेश्वरि यस्य वाङ्मयस्यामोदं महिमा
नं अंतर्गताः मध्येस्थिताः देवताः। आत्मप्रचनयः द्रुहिरयंति। वैः पुरुषैः तोमां वैः ॥३॥
अथ भगवत्साबीजांतर ध्यानेपूजमा हृ॥ ॥मातर्देहभ्रतामहो ष्टतिमयीनादे
करे खामयी स्वात्सं प्राणमयीहुताशा नेमयी बिंदुप्रतिष्ठामयी॥ तेन सांभुवने
चा४ श्वरीं विजयनीं ध्यामि जायांविश्नोः त्वकारतापविकारित्रिपुष्पमतयः खेलंतुमसूक्ते
यः॥ अहो इति संबोधने मातः सात्वस्व विधाव स्वपमाणल ह्रतावृत्तसि। तनकारूण
न्तत्वीविद्वाः महादेवस्य जायां कुटंबिनी भुवनेश्वरीं ध्यायामि किंभूतां त्वां विजय
नीं विजयशीलां। अतएव मेमम सूक्तयः उरमाविवावः खेलंतु नवनवगद्यपद्यसंघः
करणाद्धर्मेख वेलीतु दीव्यंतु किंभूताः सूक्तयः त्वकारूपव विकारासपुष्पमतयः॥ त्व
त्कारूपनतवकरूपयगविकारित्रिनीषकत्राशीलाउन्मीलयंति त्रिपुष्पापावित्रामति

॥४॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(9A)

यॊ सांताः तया। किंभूता। लंबध्वनिमयी ध्वनिरीकारस्तन्मयी। अपरं। किंभूता। लं। ना
दिबरे [illegible] स्वामयी। नादशब्देनात्र ॐकारोभिधीयते॥ तस्य टकारे रवाचंद्रकला
तन्मयी। पुनः किंभूता प्राणमयी। प्राणो हकारस्तन्मयी। पुनः किंभूता हुताशन
मयी। हुताशनो रेफस्तन्मयी। पुनः किंभूता बिंदुप्रतिष्ठामयी। बिंदुरनुस्वारस्त
स्य प्रतिष्ठा आरोपणं तन्मयी। ईदृशी भवति। मनुमंत्रः। ह्रूं ध्वनिमयी स्यादि
षु सर्वविशेषणेषु स्वरूपार्थे मयट्। ध्याने॥ ४॥ अथैनमेनं मंत्रोद्धारमाह॥
लामस्थ्य ह्रदलानुकारमधुरामोधार मनोहरां संसेवे भुवनेश्वरीमनुदिनं वा
ग्देवतामेवतां॥ तन्मे शारदिकोमुनिपरिचयोदंचत्सुधासागरस्यैरोज्जागरधी
चि विभ्रमजितो दिव्यं वुद्दि व्यागिरः॥ ५॥ हे जननि अनुदिनं दिनं अनुलभी
रूपसतां ह्रां वाग्देवतामिव भुवनेश्वतिं संसेवे॥ सम्यगाराधयामि। अप

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ं हृदे चिंतकारणान् मे मम हृदि व्याः गिरो वाण्यः दिव्यं कुर्वंतु। किं भूताः गिरः शारदकौ
मुदीपरिचयोदंचत्सुधासागरस्य चैरोज्ज्वलागरवीचिविभ्रमजितो ः शारदि भवा
शारदी सा चासौ कौमुदी च शारदकौमुदी स्त्रियाः पुंवद्भाषितपुंस्कादि पुंवद्भा
वे पूर्वपदस्य पोल्लोपः। तस्याः यः परिचयो दर्शनं तेन उदंचन् उद्वेलीभवन् यः सु
धासागरः पीयूषवारिधिः तस्य स्वैरं स्वेच्छया याः उज्ज्वलागाराः शब्दायमानाः वीचि
योल्हर्यः तासां यो विभ्रमः विलासः तं जयंतीति तथा। किं भूतां तां १ अश्वत्थद
ला नुकारमधुरां। अश्वत्थदलानुकारेण पिप्पलपत्रसदृशाकारेण मामधुरां। त्रिको
णेन मनोहरामिसर्भः॥ किं भूतां आधारबद्धोदरां। आधारेण षट्कोणेन बद्धोद
रां चिंतनीयां॥ एतावता पूर्वं त्रिकोणमालिख्य ततः षट्कोणं विधाय तत्स्यानु
अष्टदलं पश्चाद्दिनं भवति। ततो बाह्ये वं बीजं चंद्रकलानुस्वारसहितं तन्मध्ये विलि
खेत्॥ इति यंत्रोद्धारविधिः॥ धारणानीं परमेश्वर्या ध्यानमाह॥ ॥लेखप्रसं

(5A)

स्त्र. नवेघवस्त्रस्फुरस्थि श्रीपुस्तको गंस्थितो मातः स्वस्तिवृंदस्त्रमेतव वरो वामो भिराम
श्रिया ॥ स घो विद्रुमकंदलीसरलतासंदोहसांद्रांगुलिमुद्राबोधमयी दधे नदप
मो प्या स्तामपास्ता भ्रमः ॥६॥ हे मातः तव मां करौ मे मम स्वस्तिवृंदस्त्र। पुस्तक
स्तकोत्र वनु ॥ किं भूतः वामकरः ॥ नेरवप्रस्त नवेघवस्त्रस्फुरस्थि श्रीपुस्तको गंस्थि
तो । नेरवैनयप्रस्त नवेघवेघप्रस्त नरापं वस्त्र नमादि तिपाद वस्फुरस्थि श्रि
या मनोहर कांत्या सहितं तं पस्तुस्तावं तोनव गंस्थितो मंडितः । पुनः किं भूतः श्रिया
अभिरामः । श्रेसयामनोहरः । नदप [illegible] नेपरूरः स घस्त्रस्त्रं मे मम अपास्त
भ्रमः । आस्तां निराकृत भ्रांतिर्भवतु ॥ किं कुर्वन् बोधमयीमुद्रां दधत् । पुनः किं
भूतः विद्रुमकंदलीसरलतासंदोहसांद्रांगुलिः । विद्रुमकंदल्याः प्रवालल्लतायाः
यः सरलतासंदोहः प्रांजलतादिलासः तद्वत्सांद्रा मनोहरा अंगुलयो यस्य सतथा ॥
इति तं द्वयोरपि विशेषणं ॥६॥

रे

(८)

॥८॥

अपभ्रंगावस्थाः स्वपाल्तरथीक्षणेन प्राप्यन्त्याह ॥ ॥मातः पातकजातमूलदलनक्रीडाक
ठोरा दृशः कारुण्यामृतकोमला स्तवमपी स्फूर्जंतु सिध्यूर्जिताः ॥ आश्रिः आश्रितमत
प्रभेदं धन्यहरीसाकूतकौतूहला चांतः स्वांते चतुर्मुखोचितगुणाद्रां सरिष्ये गिरं ७।
हे मातः तव दृशो दृष्टयो मयि विषये स्फुरंतु उल्लसंतु। किंभूताः दृशः पातकजात
मूलदलनक्रीडाकठोराः। पातकानां जातं समूहः तस्य मूलं कंदः तस्य दलने विदा
रणे या क्रीडा तया कठोराः। पुनः किंभूताः कारुण्यामृतकोमलाः ॥कारुण्यं क
म रुणा तदेवामृतं पीयूषं तेन कोमलाः। पुनः किंभूताः सिध्यूर्जिताः
सिध्या तवाराधनेन ऊर्जिताः प्रेरिताः। हे सुरेश्वरि आश्रिः इत्थं हे गिरं
वाणीं सरिष्ये वाचं प्रकटयिष्यामि। किंभूतां गिरं। स्वाश्रितमतप्रबंध्यहरी
साकूतकौतूहला चांत स्वांत चतुर्मुखोचितगुणोद्गारां। स्व स्वाश्रितः अश्रि
मतः अश्रितत्वेन यः प्रबंधो गद्यपद्यादिमय स्तो स्य पाल्हरी स्फुरणे

॥८॥

स्य पंक्तावुन्नतकोणस्य ह्रस्वं स्यादिति प्रायं कोणकं तत्र आचांतं क्लिष्टं शुचिपह्न्यां तं मनः तेन
चतुरस्रस्य वप्रलक्षणं इत्युचितः सर्वरोगुणानां उन्नरोऽयं ह्रदमनं घनं प्रकारं तंयस्याः
स्यात् ना ॥७६॥ इदानीं भगवत्याः पूजनविधानमाह ॥ ॥ सामाधारचतुष्कदलांबु
जगतां वाग्बीजं कुक्षौ गर्भे जैयप्रस्तावाविनस्तिरादिभिः कुसुमितां मायालतां मु
नतां ॥ पूजामहं पवित्रपत्रपुष्पैः स्वेच्छया स्वेन स्तुत्या पल्लवकुसुमैश्च चक्र
चक्रमंचमत्कारे कल्पोक्तमंत्रैः ॥८॥ टीका । इति लतां वाग्बीजं गर्भे ऐंकारमध्ये
मायालतां ह्रींकारवल्लीं यजे ॥ पूजयामि । किंभूतां मायालतां आधारचतु
र्दलांबुजगतां । आधारचक्रमेव चतुर्दलांबुजं चतुर्दलकमलं तत्र गतां
संस्थितां । पुनः किंभूतां मायालतां उन्नतां उच्चैर्गतां । अपरं किंभूतां । आदिभिः
अकारादिभिः सर्वैर्वर्णैः कुसुमितां पुष्पितां । अन्यापि लता उन्नता सती पुष्पिता
भवति । किंभूतैः आदिभिः प्रस्तावनिभैः एकमेकं प्रति आसमंतात् भावेन

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

प॰७॥ (७)

स्तिर्यग्गमनं येषां ते प्रस्तावगतयः तैस्तथा । अ यथा आदि क्षिरकादि क्षिः क्षप
र्यंतैः प्रस्तावगतिभिः लोमप्रतिलोमवर्णैः कुक्षिमितां । परमशोभान्वितामित्य
र्थः ॥ यथा ह्रीं अं ह्रीं आं इत्येवमादयः । क्षपर्यंताः वर्णाः स्वयमूहनीयाः । प्रति
लोमतो यथा । ह्रीं क्षं ह्रीं अं ह्रीं हं ह्रीं स इत्यादि । पुनः किंभूतां मायालतां चूडाम
ध्ये विचित्रपत्रकमले प्रेंखोल्लखेलत्सुधाकल्लोलाकुले चंचच्चमत्का
रे कलितोत्तरां । चूडामध्ये ब्रह्मरंध्रे यद्विचित्रपत्रकमलं विमलसहस्रद
लपंकजं तत्र यः प्रेंखोल्लखेलत्सुधाकल्लोलः चंचत्पल्लवनरं खेलनी पीयूषल
हरी तेनाकुले पश्चात् चंचत्कारं शोभायुक्तं पत्रसमूहः तस्य यः चंचच्चम
त्कारो विलसनं चमत्कारकारणं तेन कलितोत्तरां । अनिर्वचनीयां ॥८॥ । इ
दानीं परमैश्वर्ययोः ध्यानेन फलमाह ॥ सोहं हसत्करुणा [illegible] पयाच्च
संचारतः प्रसादसमनोवसामिरसनारंगं समालिंगतु ॥ श्री सर्वदा विश्व

७ ॥७॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(7A)

षणीकृतकलानिस्यंदमानामतस्यंदस्फटिकाद्रिसांद्रिपतेयः शोभा
वतीभारती॥१॥हे मातः सोहं तवसेवकः हत्कूरणाकृताक्ष शारणः सन्नतव
दयापूतोऽपांगवीक्षणशरणः सन्न वसामि तिष्ठामि। किंभूतः सामनश्चिंतं प्र
साहसनिर्वर्षवस्मात्पंचाध्वसंचारतः प्राणादीनां पंचानामपि वायू
नां पंचाध्वसंचारणात् पंचमार्गसंक्रमणात् यत्र यथा तस्संचरणं तत्र त
त्र मनः संचरणमिति श्रूयते। अपरथा पंचानां अध्वनां मार्गणां गणपति वै
ष्णवसौरशाक्तिकशांभवानां संचारतः संचरणात् मनो निस्पंदनस्यप्य
चवसामि। अतः कारणात् भारती सरस्वती ममरसनाग्रं आश्रयतु। आलिं
गतु। किंभूता भारती श्रीसर्वज्ञविभूषणीकृतकलानिस्पंदमानामतस्य
पंदस्फटिकाद्रिसांद्रिमतयः शोभावती। सकलदेवतावरिष्ठत्वात् श्री
शब्दस्य प्राक् प्रयोगः॥ श्रीसर्वज्ञो महेश्वरस्तस्य या विभूषणीकृतकलाचं

द्रकलाततः निस्पंदमानं निःसरत् यदमृतं पीयूषं स्यचंद्रो निर्मलः यः स्फटि
काद्रिः श्रीसर्वतश्चि भूषणीकृत कलानिःस्पंदमानामृतं च स्यचंद्रः स्फटिका
द्रिश्च श्रीसर्वतइत्यादि॥ स्फटिकाद्रिताभ्यां सांद्रितं बहुलीकृतं पयसो दुग्ध
स्यांतेन एकत्रकरणं। पादस्तीरे शाभावमनवतिनादस्ये वविच गयं स्याः स्नानस्य
अवधा श्रीसर्वतस्य महेश्वरस्य विभूषणीकृत कलायाः चंद्रकलायाः निःस्पं
दमानामृतं तेन स्यचंद्रस्फटिकाद्रिर्निर्मलः स्फाटिकपर्वतस्य सांद्रितं बहु
लीकृतं पयसो नीरं तद्वरं रोशाभाव स्याः स्नानपीतिः कृतायमर्थः॥ यतः चंद्र
किरणाः पीयूषवर्षीति॥ तद्वरोत्तं च स्फटिकाद्रिर्द्रवति तदुभयमेकीकृत्य
पद्धत्तरो सा भवते तद्रूपेति पंडिताः॥ ॥ पूर्वहानीं भगवत्सा बीजरूपस्य प्रकारांत
रमाह॥ ॥ मातर्मोक्ष्याविधासितमिदं गर्भीकृता नाहं स्यचंद्र ध्वनिपय
म ध्वनिरनंचंद्राकृ निद्रागिरौ॥ संसेवे विरितनरी तिरचनो आराद्धका यथि

त

(8A)

स्वाधीनाम्नतस्मिं धुबिंधुरमहोमायामयंतेमहः॥१०॥ ॥अहोइति संबोधने हेमातः

तत यदहं मायामयं महो ज्योतिः संसेवे। सम्यगाराधयामि॥ किंभूतं मायामयं महः ग

भीरकृतानाहतस्वच्छंदध्वनिप्रियं। गभीरकृताति॥ अगभीगाभीरकृतः यः अनाहतस्व

च्छंदध्वनिः अनाहतश्चेच्छयोत्पन्नो नादः तेन प्रियं दयितं। पुनः किंभूतं मायामयं चं

द्रार्धनिद्रागिरौ अध्वनिरतं। चंद्रार्धश्रीः स्वासोच्छ्वासयोः निद्रागतव्यापारः तस्या

गिरिरिवगिरिः तस्मिन्न चंद्रार्धनिद्रागिरौ। एव अध्वनिस्थाधिष्ठानचक्रेरू

तं। आश्रितं॥ पुनः किंभूतं माहामयं महः मातृकयाचिदर्चितं। मातृकया गुंफि

तं॥ यथा। ऐं ह्रीं अं ऐं ह्रीं आं इत्यादिः क्षपर्यंतं तेयं॥ अपरं किंभूतं मायामयं।

स्वाधीनाम्नतस्मिं धुबंधुरं। स्वस्वाधीनः स्वाधीनः स्वस्वरूपः यः अम्न

तस्मिं धुः सुधासागरः तद्वत् बंधुरं मनोहरं। अभिमतं फलदमिसर्थः॥ किंम

॥ दुं ॥

(९)

किमवधिः॥ विपरीतिरीतिरचनोङ्कारादकारावधिः॥ विपरीतवरचनायाः मात्रका
याः ॐकारणात् अकारावधियथा॥ ऐं ह्रीं श्रं ऐं ह्रीं ह्रां ऐं ह्रीं सं इत्यकारावधिस्व
यमूहनीयं॥ १०॥ इदानीं परमैश्वर्यबीजाराधनेन यत्फलं भवति तदाह॥ ॥त
स्मान्नंदनचारुचंदनतरुछायासुपुष्पासवस्वैरास्वादनमोदमानमनसा
मुदामया मञ्जुवां॥ वीणाभंगितरंगितस्वरचमत्कारोपि सारोज्झितो येन स्या म ५
द्दिहदेहिमेतदञ्चितःसंचारिसारस्वतं॥ ११॥ हे मातः तस्मात्त्वमहस्वःसे
वनात् इह अस्मिन्लोके मह्यं सारस्वतं देहि॥ समर्प्यय॥ किंभूतं॥ अञ्चि
तःसंचारि सर्वत्रप्रसरणशीलं॥ अपि निश्चितं येन सारस्वतेन सारोज्झि
तः स्यात्॥ गतरसः सोभवेत्॥ नीरसः स्यात्॥ कोसौ वीणाभंगितरंगितस्वर
चमत्कारः वीणाप्रसिद्धातस्याः भंगिः तंत्रीरचनाविशेषः तया तरंगितः ॐ
नादितोऽञ्चितःउल्लसितो यः स्वराणां निषादादीनां चमत्कारः चमत्करणस्

॥ दुं ॥

(१A)

नीरसस्मृतिसंबंधः॥ कासां तु द्राम वामभ्रुवां॥ अमरवरसुंदरीणां॥ किंलक्षणानां वाम
भ्रुवां॥ नंदनचारुचंदनदेवतरुछायासु पुष्पासवस्येरैः स्वादनमोदमानमनसां नं
दने वनेये चारुचंदनतरवः मनोहराः चंदनवृक्षास्तेषां छायासु विषये पुष्प
णामासवस्य मकरंदस्य स्वैरं स्वच्छंदया यदास्वादनं तेन मोदमानानि सह
र्षाणि मनांसि यासां तासां॥ ६॥ इति श्रीभगवत्सावक्ष्यमाण श्लोके बी
जत्रय ध्यानस्य स्थापना न्याह॥ ॥आधारं हृदये शिरस्थपरिसरे संभाव्य मे पा
मपीत्रे भाबीजेन नमेन न न कंगापि [illegible] ह्लीं [illegible] नीं॥ सांमानजें पंकोनि नो
रं [illegible] नि जादैवा [illegible] स्वादनप्रत [illegible] स्फुरंतु पुलकैरंगानि तुंगानि
मे॥ १२॥ हे मातः सांबीजेन [illegible] पनोमे मम अंगानि शरीरावयवाः तुंगानि
उल्लसितानि स्फुरंतु उल्लसंतु। कैः पुलकैः रोमहर्षणैः किं कृत्वा उत्तरश्लोके व
क्ष्यमाणं बीजत्रयं पंचसु त्रिषु स्थानेषु त्रेधा संधाय त्रिःप्रकारं अनुबध्य अ

Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१०)

कुसंधानं विधाय। केषु केषु स्थानेषु। आधारे आधारचक्रे हृदयमानसे
शिखापरिसरे भ्रूलिंगे धोरतीति किंभूतैः पुल्लकैः निरंकुशानि जतहैतामृतास्वा
दनप्रशांतः श्रुल्लकैः निरंकुशां मर्यादारहितं निजस्वस्वस्वमनुअहैताम
तास्वादनं तेनत्रयत्रप्रशांतो तानउक्तं तस्य चुलकैरिव चुल्लकैः। किंभू
तौ सा। मे धामयीमे धास्वरूपं॥ पुन किंभूतां अनूनकरुणापियूषक
ल्लो ॥ किंनीं॥ अनूनं घनतरं पवरकरुणाएव पियूषं द्रवयामृतं तस्य क
ल्लोकाल्लहर्यो विद्यंते यस्यां सा तं धातां॥१२॥ एवं इदानीं। बीजत्रयस्य ध्या
नफलमाह॥ ॥ वाणीबीजमिदं जपामि परमं नक्षामरानि चंमान्तः
सांतपरं विसर्गसहितौ कारोत्तरं तेनमे। निर्यो देक्लिनमो भिन्नी क्लिनमकि
प्रारब्धनीराजने धीरैः पीतरसा निरंतरमसौ वाक्तृजंभतामकुतो॥१३॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com